

Nakonechnyj V. Journal «Lemkivshchyna»: ideological foundations, rubrics, issues.

The article investigates the institutional phenomenon of the journal «Lemkivshchyna» and reveals the ideological foundations of the edition, especially its categorization and content. It has been found out that the constant constituents of the journal were «Art and Culture», «Folk Traditions», «Memories», «Life organization», «Bulletin of the World Federation of Ukrainian Lemkos' organizations». The article has proved that while performing important instructive and informative functions, this edition broadcasted the memory about the lost home, at the same time emphasizing on its organic unity with all ethnic Ukrainian lands. It has been summed up that the journal was the evidence the upgrade of Diaspora Lemkos studies to the academic level of investigating of the ethnic community, as its editors paid special attention to cartographic, analytical and source materials that formed the necessary basis for a comprehensive understanding of the phenomenon of Lemkos ethnic group in its material, spiritual and civilization representations.

Keywords: «Lemkivshchyna», Orest Pytlyar, Lemkos studies, deportation, Ukrainian diaspora, history, culture.

Одержано 21.09.2016.

УДК 061.2-053.6(477)

Вячеслав Редзюк
(Переяслав-Хмельницький)

**МОЛОДІЖНИЙ РУХ ДЕМОКРАТИЧНОГО
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНІЦІАТИВ МОЛОДІ**

Трансформація політичної свідомості, інтелектуальна свобода, інформатизація всіх сфер суспільного життя, вектори на інтеграцію до європейського соціокультурного простору та інші глобальні виклики третього тисячоліття стали фундаментальними компонентами активізації української молоді у системі держбудівництва та ввімкнули активні процеси еволюційного суспільного поступу, що є невід'ємною складовою розвинутого демократичного суспільства. Молодь, як найбільш мобільна та модерна складова соціуму, включається до процесів становлення громадянського суспільства і демократичної держави.

У статті робиться спроба аналізу особливостей функціонування молодіжного руху в Україні. Зокрема, акцентовано увагу на окремих тенденціях діяльності молодіжних організацій, здійснено аналіз взаємодії молоді та влади, окреслено роль молодіжної ініціативи. Діагностовано й охарактеризовано основні проблеми залучення молодіжного потенціалу до основних сфер суспільно-політичного життя, запропоновано механізми їх подолання на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Ключові слова: *молодь, Україна, держава, трансформація, євроінтеграція, демократія.*

Дослідження історії становлення і розвитку молодіжного руху України, як невід'ємного інституту еволюції громадянського суспільства, набуло надзвичайної актуальності сьогодні. Саме молодіжний рух, як результат активізації молодіжної ініціативи, являється однією з форм здійснення контактів всередині громадянського суспільства та держави. Еволюційний розвиток молодіжного руху сприяє стабільному соціокультурному піднесенню народу та кожній окремій особистості, демократизації її прав та свобод. Адже демократія – це фактор поступу суспільства, який абсолютно неможливо нав'язати згори, він укорінюється знизу паралельно зі зростанням інтелектуального рівня суспільства, суспільно-політичної активності громадян, патріотичним вихованням підростаючого покоління, діяльністю громадських організацій і рухів, у тому числі молодіжних.

Молоде покоління, незаангажоване в рудиментних ідеологіях та системах мислення, лишається двигуном будь-якої демократії та прогресивного розвитку. Ці

процеси активно посилюються завдяки інформатизації та глобалізації всіх сфер суспільного життя, поваленню компонентів радянської ідентичності та реальними демократичними процесами, проєвропейськими ініціативами політичного й економічного оздоровлення українського суспільства. Старт третього тисячоліття виявився переломним періодом у свідомості українців. Молодь, як наймобільніша частина українського населення найшвидше адаптувалася до викликів ХХІ ст. Вагомими у зазначеному колі думок стануть слова вітчизняного історика і державотворця М. Грушевського, який, аналізуючи ресурс молодого покоління, писав, що воно «... криє в собі задатки будучої плідної й творчої діяльності, мусить до певної міри виколовуватись із старих протертих, проїжджених доріг» [3, с. 230].

Метою статті є дослідження ключових проблем залучення молодого покоління до демократичних та євроінтеграційних процесів в Україні.

Молодіжний рух як форма вияву соціальної активності молоді є найпрогресивнішим механізмом взаємодії нової генерації і держави, передбачає їх взаємну залежність і потребу одне в одному. Розвиток суспільства значною мірою залежить від продуктивності функціонування молодіжних громадських організацій у процесі державотворення і побудови справжнього громадянського суспільства [4, с. 314]. Точки дотику нових поколінь і держави (яскравими прикладами слугують «Помаранчева революція» та «Революція гідності») обумовлюють збереження і еволюцію соціального організму, віддзеркалюють труднощі й протиріччя трансформаційного періоду новітньої історії України та акцентують увагу на актуальних питаннях участі молодого покоління у суспільно-політичних процесах держави. Зокрема, В. Головенько вважає молодіжний рух «своєрідною політичною системою» [2, с. 23–33]. На його переконання, без останньої неможливий поступальний розвиток суспільства.

Внаслідок контактів молоді й держави значною мірою зростає ступінь довіри громадян до влади, а це являється питомим фактором формування громадянського суспільства.

Молодь у своїй більшості являється найпрогресивнішою складовою модерного українського суспільства, саме тому молодіжний рух є тим середовищем, у рамках якого нове покоління здобуває необхідний життєвий досвід, проходить соціалізацію та самореалізується. На руїнах старої системи саме молодь однією з перших стає в авангарді розбудови соціально-економічного добробуту та демократизації політичної системи держави [1, с. 259].

В контексті дослідження ролі молодіжного руху демократичного і євроінтеграційного спрямування в Україні окремої уваги заслуговує висвітлення проблем включення молодого покоління до громадсько-політичних процесів у країні та процесів держбудівництва.

Молоді люди, прагнучи жити в демократичній країні, змушені боротися з «совковими» стандартами свідомості, що породили на теренах незалежної України гібридну анархічно-авторитарну демократію (наглядним прикладом слугує режим Віктора Януковича, так званий режим «сім'ї»).

«Шовковим шляхом» перевиховати заідеологізоване суспільство з низьким рівнем демократичної і вольової свідомості просто неможливо. У складних умовах молодь змушена виборювати власні конституційні права, адже права громадянина – це не відчужуваний атрибут кожного українця. Важливим є той факт, що законодавством закріплена тісна взаємодія державних органів та молодіжних організацій, яка в певній мірі є навіть потужнішою, ніж з іншими громадськими організаціями, але, на жаль, не розроблені дієві механізми співпраці між державними інституціями та молодіжними організаціями. До того ж, слід врахувати факт існування окрім формалізованої частини молодіжного руху ще й неформальну, з якою тяжко взаємодіяти. Доречно зазначити, що сучасний організаційний молодіжний рух розпочався власне з виникнення неформальних культурологічних організацій та об'єднань за інтересами [7, с. 142].

Проблема загострюється ще й тим, що, на жаль, значна кількість норм законодавства носить суто декларативний характер. Зворотною стороною монети лишається відчутний вплив, тиск держави на діяльність молодіжних осередків. Нова фаза розвитку інституціонального демократичного закріплення позицій молоді в суспільстві сприяла б підвищенню рівня політичної культури всього свідомого населення нашої держави. На думку В. Кулика, такі умови дають перспективну можливість розвитку молодіжної ініціативи, самореалізацію молодого покоління [5].

Молодіжний рух – це процес, у руслі якого розробляються нові вертикалі системних соціокультурних, політичних, освітніх, економічних перетворень. Саме через призму зародження локальних молодіжних культур, стилів життя, політичних течій тощо пізніше відбудеться ребрединг способу життя та культури нації в цілому. Тому надзвичайно важливо, щоб сучасний молодіжний рух як сукупність різних організацій, неформальних угруповань, течій, об'єднань, права яких окреслено Загальною декларацією прав людини та закріплених Конституцією України, являвся активною складовою громадянського суспільства з функціонуючими механізмами самоорганізації, саморегуляції та самоконтролю, що сприятиме подальшому розвитку українських демократичних інститутів та проєвропейських ініціатив, глобалізацією всіх сфер суспільного життя.

Каталізаторами розвитку молодіжного руху, його організованого сегменту значною мірою являються особливості політичної системи країни, законодавчі підвалини реалізації молоддю власних потреб, трансформаційні події, адаптація державної політики до потреб молодого покоління. Безпосередньо від вищезазначених факторів, як чинників формування молодіжної ініціативи, залежать вектори діяльності молодіжних організацій, ступінь їх радикалізму та безкомпромісності, кількість і структурованість молодіжних організацій, політизованість формування субкультур, поширення неформальних рухів тощо. На думку Я. Яроша, молодіжні організації розвиваються за наступними етапами: організація, мобілізація, вираження, спільність інтересів, спільні зусилля їх реалізації [9, с. 257].

Аналізуючи джерела, можемо констатувати факт існування в Україні як масової організованої соціально-політичної активної молоді у складі молодіжних організацій, так і вузько цільових рухів, які взаємно доповнюються. Дослідники зазначають на домінуючому впливі на молодь саме вузько-цільового руху [6].

Міністерством юстиції України впродовж 2006 р. було зареєстровано 255 молодіжних організацій, а в 2007 р. ще 269 організацій молодіжного спрямування різного рівня від районних і міських до Всеукраїнських. Така активна динаміка зростання молодіжних організацій після Помаранчевої революції свідчить не лише про бажання молодого покоління приймати активну участь в організованому молодіжному русі, а відповідно бути вагомим елементом механізму еволюції суспільства і держави в цілому, претендувати на державну підтримку власних ініціатив, бути легалізованими та стати «стратегічним партнером» держави.

Здебільшого більшість молодіжних ініціатив акумулювали в собі проєвропейські вектори розвитку українського суспільства. Відтак 19 листопада 2005 р. було створено Український молодіжний форум (далі – УМФ), у витоків якого лягло 14 спілок всеукраїнських молодіжних громадських організацій України. У фокусі установчих зборів УМФ лежав вступ у Європейський Молодіжний Форум (ЄМФ). Можемо констатувати той факт, що такий крок аргументувався загальним курсом розвитку держави та суспільства України і надавав можливості вітчизняним молодіжним організаціям використовувати європейські інформаційні бази, що безперечно відкрило б нові горизонти для молоді, розширило б можливості вирішення загальнодержавних проблем на європейському рівні та сприяло б включенню молодіжного руху України до загальноєвропейського. Здавалося б молодіжний рух України сягнув чергового щабля розвитку молодіжної

ініціативи, але все це було далеко не так. По суті під назвою УМФ було створено спілку спілок молодіжних організацій, керівництво яких вдалося до старих схем розкрадання бюджетних коштів і скомпрометувало себе. Рудиментні елементи радянського минулого у його найгірших традиціях сприяли створенню абсурдної реальності, де молодь знову потрапила у лещата «системи». За період свого функціонування, через часті скандали і різноманітні схеми розтратання бюджетних коштів це об'єднання не користувалось авторитетом у молодіжному русі, так як не виконувало взятих на себе зобов'язань. Спілка спілок разом із дочірніми псевдо-молодіжними організаціями стала черговою схемою для корупціонерів. Нецільове розтратання бюджетних коштів, у тому числі й іноземних грантів, інвестиційних, спрямованих на розвиток молодіжної політики в Україні, – це той факт, який наочно засвідчує діяльність так званих «ділків». Міжнародні експерти неодноразово зазначали, що українські громадські організації, у тому числі й молодіжні, більшою мірою являються фікцією і функціонують лише з однією метою – отримання спонсорської допомоги, яка не використовується за призначенням, тобто не застосовується для формування демократії та громадянського суспільства в Україні. Для аргументації вищезазначених позицій слід навести приклади організацій, які радше існували на папері, ніж реально і черговому «служі народу» приносили непогані статки. Так, до таких організацій належать: Спілка молодих державних службовців України, Нові ініціативи молоді, Молодь за податкові реформи, Центр молодіжних ініціатив «Школа лідерів», Асоціація молодих депутатів, Союз аграрної молоді, Спілка селянської молоді та багато інших, що принесли тодішньому очільнику Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту К.В. Захарченку понад 300 тисяч доларів США. Вищезазначені цифри і дані були оприлюднені регіональним філіалом НІСД у м. Донецьку А. Фіщуком.

Окрім молодіжних організацій таку ж «підтримку» від вищезазначеного міністерства отримали проекти дитячих об'єднань і організацій. Також окремої уваги заслуговують маріонеткові молодіжні організації, що створюються безпосередньо під вибори, різноманітні політичні проекти тощо. Аналізуючи активність молодіжних організацій за останнє десятиліття, можемо констатувати, що лише незначна їх кількість реально працює. Це переважно організації місцевого та регіонального рівня.

Сучасний молодіжний рух в Україні детермінується не лише винятково організованим рухом, а й неформальною молодіжною ініціативою. Остання ж є різноструктурною та окреслюється існуванням різноманітних течій, напрямків діяльності молодих людей, що були з різних причин витіснені складними соціальними обставинами на периферію суспільного буття. Здебільшого сюди відносимо маргінальну молодь, яка являється невичерпним ресурсом екстремістських молодіжних організацій (наприклад, радикальний неофашистський рух «скінхедів»). Окремою українською девіацією неофашизму являється рух націонал-радикалів, т. зв. «Братство», ідеологічна платформа яких являється певною компіляцією елементів анархізму, неофашизму, в певній мірі містицизму. Також до цього ж типу девіації можна віднести «Євразійську спілку молоді», «Молоду республіку», «Асоціацію молоді Луганщини», організацію «МИ», «Прорив», «Донбаська Русь», що останнім часом відзначились в агресивній антиукраїнській діяльності.

Прагнучи розбудувати в Україні європейські цінності свободи та демократії, ми маємо насамперед сприяти розвитку суспільно-політичних інституцій у державі, що стануть основоположними на шляху до досягнення конституційної мети – формування правової держави і дійсно громадянського суспільства. Активне залучення до цих процесів молодіжних осередків та рухів – основа досягнення зазначеної мети. Для цього слід активно сприяти піднесенню громадянської свідомості, інтелектуальної освіченості, мобільності молоді та посилення організаційно-правових заходів держави у зазначеному ключі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бобровнік Ю. Виникнення та організаційне становлення МГО «Незалежна асоціація молоді» в Україні (2002–2008 рр.) / Юрій Бобровнік // Наукові записки з української історії: зб. наук. статей. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – № 26. – С. 259–263.
2. Головенько В. Зародження українського молодіжного руху / В. Головенько // УІМ. – 1994. – № 1. – С. 23–33.
3. Корогод Л. М. Грушевський про місце і роль молоді в національному розвитку України / Л. Корогод // Вивчення молоді на сучасному етапі: питання методології та методики. Матеріали міжнародної конференції, Київ, 11–13 жовтня 1995 р. – К.: А.Л.Д., 1996. – С. 225–232.
4. Криворучко Ю. Молодь як суспільний чинник формування громадянського суспільства України / Ю. Криворучко // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально-східноєвропейський досвід / За ред. А. Карася. – Л., 1999. – С. 309–316.
5. Кулик В. Сучасний організований молодіжний рух в Україні як об'єкт наукового дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politika.org.ua/>.
6. Кулик В. Молода Україна: сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива: Дослідження / В. Кулик, Т. Голобуцька, О. Голобуцький. – К.: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. – С. 72–76.
7. Пашиніна Т. Особливості становлення сучасного українського молодіжного руху (1991–2001 рр.) / Т. Пашиніна // Наукові записки. Серія: історія: збірник наукових праць. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – 2001. – Вип. 3. – С. 141–146.
8. Фіщук А. Проблеми розвитку сучасного молодіжного руху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/november08/18.htm>.
9. Ярош Я. Молодіжні об'єднання в системі громадянського суспільства (гендерний аспект) / Я. Ярош // Науковий вісник. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. Чернівецький університет. Збірник наукових статей. – 2004. – Вип. 229–230. – С. 256–258.

REFERENCES

1. Bobrovnik Yu. Vynykennia ta orhanizatsiine stanovlennia MHO «Nezalezhna asotsiatsiia molodi» v Ukraini (2002–2008 rr.) / Yurii Bobrovnik // Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii: zb. nauk. statei. – Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2011. – № 26. – S. 259–263.
2. Holovenko V. Zarodzhennia ukrainskoho molodizhnoho rukhu / V. Holovenko // UIM. – 1994. – № 1. – S. 23–33.
3. Korohod L. M. Hrushevskiyi pro mistse i rol molodi v natsionalnomu rozvytku Ukrainy / L. Korohod // Vyvchennia molodi na suchasnomu etapi: pytannia metodolohii ta metodyky. Materialy mizhnarodnoi konferentsii, Kyiv, 11–13 zhovtnia 1995 r. – K.: A.L.D., 1996. – С. 225–232.
4. Kryvoruchko Yu. Molod yak suspilnyi chynnyk formuvannia hromadianskoho suspilstva Ukrainy / Yu. Kryvoruchko // Hromadianske suspilstvo yak zdiisnennia svobody: tsentralno-skhidnoievropeiskiyi dosvid / Za red. A. Karasia. – L., 1999. – S. 309–316.
5. Kulyk V. Suchasnyi orhanizovanyi molodizhnyi rukh v Ukraini yak ob'iekt naukovooho doslidzhennia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://politika.org.ua/>.
6. Kulyk V. Moloda Ukraina: suchasnyi orhanizovanyi molodizhnyi rukh ta neformalna initsiatyva: Doslidzhennia / V. Kulyk, T. Holobutska, O. Holobutskyi. – K.: Tsentr doslidzhennia problem hromadianskoho suspilstva, 2000. – S. 72–76.
7. Pashynina T. Osoblyvosti stanovlennia suchasnoho ukrainskoho molodizhnoho rukhu (1991–2001 rr.) / T. Pashynina // Naukovi zapysky. Serii: istoriia: zbirnyk naukovykh prats. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. – 2001. – Vyp. 3. – S. 141–46.
8. Fishchuk A. Problemy rozvytku suchasnoho molodizhnoho rukhu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.niss.gov.ua/monitor/november08/18.htm>.
9. Iarosh Ia. Molodizhni ob'iednannia v systemi hromadianskoho suspilstva (hendernyi aspekt) / Ia. Yarosh // Naukovyi visnyk. Istorii. Politychni nauky. Mizhnarodni vidnosyny. Chernivetskyi universytet. Zbirnyk naukovykh statei. – 2004. – Vyp. 229–230. – S. 256–258.

Редзюк В. Молодежное движение демократического и евроинтеграционного направления в Украине: проблемы реализации инициатив молодежи.

Трансформація політичного свідання, інтелектуальна свобода, інформатизація всіх сфер общественной жизни, векторы на интеграцію в європейське соціокультурне простірство и другие

глобальные вызовы третьего тысячелетия стали фундаментальными компонентами активизации украинской молодежи в системе госстроительства и включили активные процессы эволюционного общественного развития, что является неотъемлемой составляющей развитого демократического общества. Молодежь, как наиболее мобильная и современная составляющая социума, включается в процессы становления гражданского общества и демократического государства.

В статье делается попытка анализа особенностей функционирования молодежного движения в Украине. В частности, акцентировано внимание на отдельных тенденциях деятельности молодежных организаций, осуществлен анализ взаимодействия молодежи и власти, очерчена роль молодежной инициативы. Диагностированы и охарактеризованы основные проблемы привлечения молодежного потенциала к основным сферам общественно-политической жизни, предложены механизмы их преодоления на современном этапе развития украинского общества.

Ключевые слова: молодежь, Украина, государство, трансформация, евроинтеграция, демократия.

Redziuk V. The youth movement of the democratic and European directions of the integration in Ukraine: the problems of the implementation of the youth initiatives.

The transformation of the political consciousness, the intellectual freedom, the informatization of all spheres of the public life, the integration vectors to European sociocultural space and other global challenges of the third millennium were became the fundamental components of the revitalization of Ukrainian youth in the state-building system and were started the active processes of evolutionary public progress which is an inalienable component of developed democratic society. The youth as the most mobile and modern part of society is included to the processes of the formation of the public society and the democratic state.

The article is analyzed the features of the functioning of the youth movement in Ukraine. In particular, the attention is focused on the individual trends of the activities of the youth organizations, is carried out the analysis of the interaction between the youth and the government, is outlined the role of the youth initiative. It was identified and described the main problems of the involving youth potential to the basic spheres of the social and political life, suggested mechanisms to overcome them at the present stage of Ukrainian society development.

Keywords: youth, Ukraine, state, transformation, European integration, democracy.

Одержано 3.10.2016.